

КОНЦЕСІЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Анотація. Розглянуто сутність концесії комунальних підприємств, виділено основні переваги та недоліки концесії підприємств, що знаходяться в комунальній власності.

Аннотация. Рассмотрена сущность концессии коммунальных предприятий, выделены преимущества и недостатки концессии предприятий, которые находятся в коммунальной собственности.

Annotation. The essence of the concession of the municipal enterprise and identified advantages and disadvantages of the concession companies that are in municipal ownership was considered.

Ключові слова: концесія, територіальна громада, приватний інвестор, місцеві органи влади, ціни та тарифи.

На даному етапі розвитку економіки підприємства України знаходяться в такому нестабільному становищі, коли на них впливають і зовнішні, і внутрішні середовища. Унаслідок нестабільної політичної та економічної ситуації, невідповідності якості освіти фахівців потребам організацій більшість підприємств не спроможні адекватно реагувати на зміни оточуючого середовища, тому часто потрапляють під загрозу опинитися в кризовій ситуації. Для цього етапу розвитку підприємств характерними є спад обсягів виробництва, зниження фінансової стійкості, зменшення платоспроможності, неспроможність кадрових ресурсів забезпечити гідне управління для запобігання банкрутству. Усі ці несприятливі фактори зумовлюють необхідність заручитися допомогою сторонніх організацій, інвесторів, меценатів, концесіонерів. Останній механізм (концесія) заслуговує особливої уваги, оскільки є для України досить новим, проте вже знайшов своє застосування.

Дослідженню концесії присвятили свої роботи такі науковці, як Ю. Хмилінський, О. Медведєва, Ю. Юдина, Д. Воронін, Є. Гайко та інші. Проте поняття "концесія" з'явилося не так давно, тому поки що є недостатньо дослідженим як вітчизняними, так і іноземними фахівцями, а отже, і для багатьох підприємств є дещо розмитим поняттям. Це і зумовлює актуальність теми дослідження.

Більшість керівників не мають чіткої впевненості, яких заходів вживати, коли підприємство потрапило у скрутне становище. Одним із заходів, запропонованих державою комунальним підприємствам, є концесія. Тому мета даної роботи – визначити зміст концесії комунальних підприємств, її переваги та недоліки.

Згідно із Законом України "Про концесії", концесія – це надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі права на створення та (або) управління об'єкта концесії, за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності на себе зобов'язань за створення та управління об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику [1].

В Україні в умовах, що склалися, одним з найбільш ефективних варіантів концесійних відносин є передача комунального підприємства в концесію як цілісного майнового комплексу. Ця схема передбачає передачу на певний термін концесіонеру права експлуатації комунального об'єкта із зобов'язанням істотного покращення його основних фондів. Концесіонер фінансує заходи, визначені в концесійному договорі, поліпшуючи тим самим стан комунального об'єкта, і здійснює концесійні платежі до міського бюджету. При цьому концесіонер одержує прибуток від управління комунальним об'єктом, який формується за рахунок реалізації населенню послуг за тарифами, встановленими в концесійному договорі, або з інших видів діяльності з управління об'єктом концесії. При цьому бюджетні витрати відповідного міського господарства на утримання об'єкта ЖКГ істотно скорочуються.

На підставі проведеного дослідження автор узагальнив проаналізовану інформацію та виділив основні переваги і недоліки концесії комунальних підприємств для різних суб'єктів, а саме для органів влади, територіальної громади та концесіонера (приватного інвестора) (таблиця). Було виділено саме ці переваги та недоліки, оскільки вони, по-перше, не залежать від специфіки діяльності підприємства, по-друге, найповніше розкривають сутність процесу концесії.

Таблиця

Переваги та недоліки концесії для різних суб'єктів

Суб'єкт	Переваги	Недоліки
1	2	3

влади	<ul style="list-style-type: none"> – об'єкти, створені концесіонером для виконання умов концесійного договору, автоматично стають комунальною власністю і за органами місцевого самоврядування зберігається право власності на майно вдосконалене, реконструйоване і технічно переоснащене під час концесії [3]; – концесія є ефективним механізмом управління й організації. Приватний керівник-концесіонер буде ефективніше державного чиновника, що працює за бюджетні кошти; – концесія дає можливість використовувати новітні науково-дослідні і дослідно-конструкторські розробки; – покращення технічного стану комунального об'єкта при мінімальних витратах місцевого бюджету [4]; – забезпечується комплексне використання майна підприємств житлово-комунальної сфери [5]; – підприємство залишається в комунальній власності, і його діяльність контролюється органами місцевого самоврядування 	<ul style="list-style-type: none"> зростанням тарифів, яка може бути викликана намаганням підприємства-концесіонера максимізувати прибуток; – втрата підприємства в разі його приватизації; – складність вибору гідного концесіонера
Концесіонер (інвестор)	<ul style="list-style-type: none"> – можливість отримання прибутку від управління об'єктом концесії; – отримання пільг від державної фінансової установи для реконструкції і модернізації об'єкта концесії [5]; – можлива приватизація об'єкта концесії після закінчення терміну контракту; – покращення іміджу підприємства-концесіонера, що, у свою чергу, призведе до підвищення рівня його конкурентоспроможності; – концесія як договірна форма економічних відносин між державою і підприємцем передбачає, що держава виступає рівним суб'єктом правовідносин з концесіонером [2] 	<ul style="list-style-type: none"> – недоотримання запланованого прибутку у разі зниження попиту на запропонований концесіонером продукт; – можливість втрати об'єкта угоди у випадку виникнення суперечок між місцевими органами влади і концесіонером [6]; – значний розмір податків та обов'язкових платежів [6]

Закінчення таблиці

1	2	3
Територіальна громада	<ul style="list-style-type: none"> – більш якісне дотримання екологічних і санітарних норм підприємством-концесіонером, що позитивно впливає на якість послуг чи товарів; - збереження робочих місць, які були б втрачені в разі ліквідації збанкрутілого підприємства 	<ul style="list-style-type: none"> – можливе підвищення цін та тарифів на товари та послуги підприємства-концесіонера; – погіршення якості товарів чи послуг з метою зниження їх собівартості [6]; – втрата підприємства у разі його приватизації

Таким чином, провівши дослідження концесії, можна зробити наступні висновки:

- 1) концесія є яскравим прикладом ефективної співпраці органів місцевої влади та приватного сектору;
- 2) складність вибору інвестора, який зможе покращити становище підприємства та вивести його на якісно новий рівень;
- 3) висока загроза антисоціального ефекту у зв'язку з можливим підвищенням цін та тарифів на товари чи послуги підприємства-концесіонера.

Отже, передача підприємства в концесію спроможна вивести організацію зі скрутного становища, хоча й не завжди без втрат для підприємства, необхідно лише правильно підійти до вибору інвестора-концесіонера та складання концесійної угоди. Проте однозначної оцінки, що концесія – ідеальний вихід для підприємств, що опинилися у кризовому становищі, дати не можна. Потрібно точно оцінити становище самого підприємства, його потенціал та можливості, проаналізувати фактори зовнішнього середовища, ретельно розглянути пропозиції від концесіонерів.

Практична значущість проведеного дослідження полягає в його використанні представниками комунальних підприємств, що розглядають можливість передачі своїх підприємств у концесію приватним інвесторам.

У подальших дослідженнях автор планує зосередити увагу на шляхах посилення позитивного та зменшенні негативного впливу концесії.

Наук. керівн. Селезньова Г. О.

Література: 1. Про концесії : Закон України № 997-XIV / Сайт "Законодавство України". – 16.07.1999. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997-14>. 2. Хмільнський Ю. Концесія: перше знайомство [Текст] / Ю. Хмільнський // Все про бухгалтерський облік. – 2006. – № 77(1231). – С. 23–28. 3. Медведєва О. А. Концесія як правова форма використання державного майна у господарській діяльності недержавними суб'єктами [Текст] : автореф. дис. канд юрид. наук : 12.00.04 / Медведєва О. А. ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2005. – 19 с. 4. Юдина Ю. Концесія: Саратовский расклад / Юдина Ю. (Проект) / Официальный сайт представительства Саратовской области. – 24.01.2008. – Режим доступа : <http://www.saratov.gov.ru>. 5. Воронін Д. Франчайзинг по-українськи [Текст] / Д. Воронін // Юридична газета. – 2004. – 14 травня.

– № 9(21). – С. 14–15. 6. Гайко Є. Проблеми українського законодавства про концесії [Текст] / Є. Гайко // Бюлетень про приватизацію. – 2009. – 6 лютого. – № 2. – С. 7–9.